

BARÁTSÁG

ÉRTÉKELJÜK EGYMÁST, AZ IGAZ BARÁTSÁGHOZ
NÉLKÜLÖZHETETLEN JELLEMVONÁSOK

Készítette: Leléné Gonda Irén
Zágon Bertalanné

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

A 5. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I. a) Kapcsolatfejlesztő gyakorlatok					
A)	Szigetek 10 perc	Csoporttérzés erősítése, közeledés az intim szférán belül, együttműködés, egymásra figyelés	Frontális osztálymunka – játék		Különböző nagyságú kötelek a végüknél összekötve P1 (Szigetek)
B)	Bogozd ki a csomót! 10 perc	Közeledés az intim szférán belül, egymásra figyelés fejlesztése, együttműködés	Frontális osztálymunka – játék		P2 (Bogozd ki a csomót!)
I. b) Bizalomerősítő gyakorlat					
A	Vakvezetés 10 perc	Bizalom, kommunikáció, önismeret fejlesztés, együttműködés, egymásra figyelés	Páros munka – játék		P3 (Vakvezetés)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B)	Akadály 25 perc	Önismeret, önértékelés, önbizalom fejlesztése, segítő kapcsolat, együttműködés, egymásra figyelés	Frontális osztálymunka – játék Zárás – beszélgetőkör		P4 (Akadály)
I. c) Az idézet megismerése					
A)	A Bródy János-idézet olvasása, megbeszélése 10 perc	Szövegértés fejlesztése, figyelem, gondolkodás	Frontális osztálymunka, önálló munka	D1 (Barátság)	
I. d) Tulajdonságok kiválasztása					
A)	A jó barát tulajdonságainak összegyűjtése emlékezetből, a gyűjtött szavak bemutatása 5 perc	Gondolkodás, szókincsfejlesztés	Kooperatív tanulás – szóforgó		
B)	A jó barát tulajdonságainak kiválasztása megadott szókészletből, a gyűjtött szavak bemutatása 5 perc		Kooperatív tanulás – szóforgó	D2 (Tulajdonságok)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II. a) A regényrészlet megismerése					
A)	1. A részlet olvasása 2. A részlet feldolgozása – A kérdések megválaszolása 3. Összegezés 20 perc	Együttműködési készség, figyelmes olvasás, beszéd-készség fejlesztése	1. Kooperatív tanulás – felolvasó olvassa, vagy önálló olvasás 2. Kooperatív tanulás – megbeszélés – szóforgó 3. Beszélgetőkör	D3 (Részlet)	P5 (Részlet)
II. b) Szólások					
A)	1. Barátsággal kapcsolatos szólások értelmezése 2. Összegezés 15 perc	Szövegértés, összehasonlítás, megkülönböztetés, gondolkodás fejlesztése	1. Kooperatív tanulás – megbeszélés 2. Frontális osztálymunka – megbeszélés		P6 (Szólások)
II. c) Együttműködést fejlesztő gyakorlat					
A)	Ház, fa, kutya (játék) 20 perc	Nonverbális kommunikáció gyakorlása, empátiafejlesztés, a személyes befolyásolás tényezőinek megtapasztalása	Páros munka		P7 (Útmutató) Páronként A4-es lap színes ceruzák

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III. a) Értékelés – önértékelés					
A)	Barátság kifejezése rajzban A jó barátok együtt rajzolnak. 20 perc	Kreativitás, képzelet, rajzkészség	Páros munka		
B)	Önértékelés megadott kérdőív alapján 20 perc	Önismeret, önértékelés fejlesztése	Frontális osztálymunka – önálló munka	D4 (Ha barátot szeretnél, légy barát!)	
III. b) Közös értékelés					
A)	Beszélgetés arról, hogy ki mit, milyen érzést visz magával. Meg tudott-e új dolgot magáról, másról? Kellemes és kellemetlen tapasztalatok 15 perc	Figyelem, empátia, önismeret, önreflexió	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		

Mellékletek

P1 SZIGETEK

Típus: Kapcsolatfejlesztő gyakorlat

Cél: a csoportérzés erősítése, közeledés az intim szférán belül

Eszközsükséglet: különböző nagyságú kötelek a végüknél összekötve, vagy a padlóra rajzolt krétakörök

Feladat leírása: A padlóra különböző nagyságú köröket helyezünk. A játékosok a körök között sétálnak. A körök szigetek, amelyekre a résztvevőknek egy adott jel után (taps) be kell lépni legalább egy lábbal. Minden fordulóban egy szigettel kevesebb marad. Az utolsó fordulóban a játékvezető csak egy nagy kört hagy, ahová mindenkinek be kell lépni, egymást megtartva.

Mire figyeljünk: Mennyire segítik egymást a csoporttagok? Kik azok, akiknek a legnehezebb bejutni a körbe?

Megbeszélés: Segítettek-e a társaid? Könnyen vagy nehezen jutottál a szigetre? Érzések, élmények megbeszélése.

P2 BOGOZD KI A CSOMÓT!

Típus: Kapcsolatfejlesztő gyakorlat

Cél: a testi közelséggel érzékeltetni a mentális közelkerülés lehetőségének élményét; az együttműködés létrejötte

Eszközsükséglet: nincs

Feladat leírása: Valaki kimegy a teremből, a bennmaradók megfogják egymás kezét, kört alkotnak. Ezután a kört elkezdik „összebogozni”, egyes játékosok felemelik a kezüket, s az így keletkező kapun mások átbújnak, a nélkül azonban, hogy egymás kezét elengednék. Ezután mások máshol bújnak át, és így tovább, mígnem egy nagy élő gubanc keletkezik. Ekkor szólítják a kitalálót, akinek feladata, hogy kibogozza a csomót.

A gubancot úgyis létre lehet hozni, hogy a gyerekek kört alkotnak, szorosán egymás mellé állnak, behunyják a szemüket. Mindenki kinyújtja a kezét és megpróbál megfogni egy másik kezét. Majd kinyitják a szemüket, és a kezek elengedése nélkül, megpróbálják kibogozni a gubancot.

Mire figyeljünk: A játékosok kímélik egymást, hiszen nem mindenkinek forog olyan könnyedén a válla, a karja. A csomó fejtörést okozó rejtvény a kitalálónak, s ráadásul kitekert végtagokkal kell, olykor akár fájdalmat is okozva kísérleteznie. A szorult helyzet agresszív erőltetésre is csábíthat, ezt azonban aligha díjazza a társak. A rejtvény megoldása azonban közös érdek.

Megbeszélés: A közös erőfeszítés és a megkönnyebbülést hozó megoldás közben keletkezett érzések megbeszélése. Hogyan jött létre az együttműködés? Milyen érzéseket, élményeket keltett a fizikai közelség.

P3 VAKVEZETÉS

Típus: bizalom, metakommunikáció, önismeret, segítő kapcsolat, egymásra figyelés, együttműködés

Cél: A résztvevők látásérzékeléstől megfosztottan, a társuk segítségére támaszkodva éljék meg az egyéb érzékelési folyamatok felerősödését, ugyanakkor a párjukban való bizalom kialakulását a kettőjük közötti kommunikációs folyamatban.

Eszközsükséglet: nincs

Feladat leírása: A csoporttagok párt választanak. A párok közül az egyik lesz a vak, a másik a vezető. A vezetőnek úgy kell irányítania a társát ebben a tárgyi fix és mozgó akadályokkal telített térben, hogy minél inkább biztonságban érezhesse magát. Az alaphelyzet, hogy némán, nonverbális eszközökkel, a módszert szabadon megválasztva irányíthatják társukat. Hozzá lehet még tenni a feladathoz olyan elemeket is, melyek más irányítási módszereket tartalmaznak: például karok érnek össze, csak a mutatóujj ujjbegyei érnek össze. Kis idő után párcsere, a látóból lesz a vak, és őt fogja vezetni most a társa.

Mire figyeljünk: Figyelni kell arra, hogy esetleg lehetnek túl vad vezetők. Nagyon hamar kialakulhat a „nyomtató ló” szindróma, ezt meg kell törni úgy, hogy a csoportvezető visszafordító akadályként

lép fel, vagy nehezíti a feladatot. Ha páratlan a csoporttagok száma, akkor páros vezetés esetén a csoportvezető beállhat a játékba. Ennél azonban jobb megoldás, ha az egyedül maradt inkább harmadikként belép egy párhoz. Mivel ez nem a legelső játékok egyike, már van tapasztalatunk arra, hogy szükség esetén közbelépünk, ha nagyon bizonytalan vezetőhöz kerülne harmadiknak, mert annak éppen elég egy vezetettel is megküzdeni. A csoportvezető figyeljen arra, hogy milyen módon viselkednek a párok a feladathelyzetben, információt kaphat a segítő. Figyeljen továbbá a segített kapcsolat alakulására, a vezetési stílusokra, a másik irányításának elfogadási készségére, az önátadás készségére, a bizalom kialakulására.

Megbeszélés: A megbeszélés során az élmények, érzések megfogalmazását szorgalmazzuk. Ki hogyan érezte magát a vezetett és vezető helyzetben. Milyen tapasztalatot hozott számukra ez a feladat? Bizalomalakulása. Felelősségérzet megfogalmazása. Hogyan alakult ki, és milyen volt az együttműködés? Kommunikációs és önismereti gyakorlatként más típusú kérdésekkel irányíthatjuk a témára való reagálásokat.

P4 AKADÁLY

Típus: bizalom, önismeret, csoportépítés, segítő kapcsolat

A cél: Az önismeret, önértékelés fejlesztése. Annak megtapasztalása, hogy milyen módon képes akadályok leküzdésére. A csoport a közös munkában és „aggódásban” jobban összekovácsolódik.

Eszközsükséglet: szemkendő

A feladat leírása: Egy önként jelentkezőnek bekötjük a szemét, és miközben az instrukciót kapja, a csoport többi tagja önmagából

akadályt épít. Az akadályoknak szóló instrukció után a csoportvezető elindítja az akadályjárót, aki a csoportvezető kíséréssel leküzdí az akadályokat és eljut a célig. Amikor célba ért, megmutatjuk neki az akadályt. Még két vagy három csoporttagot instruál a csoportvezető, azután beszélget a csoporttal arról, hogy vajon milyen instrukció is hangozhat el, mi történik az elindulás előtt. Rá kell irányítani a figyelmet arra, hogy milyen a cél. Az elérési motivációt a pozitív jelzések erősítik! Közös gondolkodunk el azon, mitől válik lehetségessé az erőforrások felszínre segítése. Ezután két önként jelentkezőt kérünk, akik közül az egyik irányító, a másik akadályjáró lesz, és most ők hajtják végre a feladatot. Ezt addig ismételjük, míg van vállalkozó az akadályjárásra. Kevés jelentkező esetén biztassuk őket a szerepvállalásra.

Mire figyeljünk: Törekedjünk arra, hogy lehetőleg pozitív élménnyel fejezze be mindegyik szereplő a játékot. Az akadályépítés során egyre több tárgy is szerepet kaphat, de igyekezzünk megvédeni az akadályjárókat a baleseti veszélyektől, miközben maximálisan lehetővé tesszük a személyes aktivitás kibontakozását. A megoldás során látjuk, hogy kinek kell több biztatás, esetleg segítség. Amikor a csoporttagok a kísérők, akkor is kísérjük az akadályjárót. Ha valaki jelzi, hogy feladná, próbáljuk meg segíteni a cél elérésében.

Megbeszélés: Akik szereplők voltak, a belső körbe üljenek. Először ők beszéljék meg, mi történt, milyen érzéseik, milyen élményeik voltak. A többiek, akik látták, figyelték ezt, adjanak visszacsatolást. Milyen volt akadálynak lenni? Szorgalmazni kell a sikerélmény jellegének megfogalmazását. Az akadályépítőkcsoportkohéziójának erősödéséről is kell beszélni, vagy a segíteni akarásukról abban a helyzetben, amikor a feladatuk éppen az akadályozás.

P5 ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY: A KIS HERCEG (RÉSZLET)

„Akkor jelent meg a róka.

– Jó napot! monda a róka.

– Jó napot! – felelte udvariasan a kis herceg. Megfordult, de nem látott senkit.

– Itt vagyok az almafa alatt – mondta a hang.

– Ki vagy? – kérdezte a kis herceg. – Csinosnak csinos vagy...

– Én vagyok a róka – mondta a róka.

– Gyere, játsszál velem – javasolta a kis herceg. – Olyan szomorú vagyok...

– Nem játszhatom veled – mondta a róka. – Nem vagyok megszelídítve.

– Ó, bocsánat! – mondta a kis herceg. Némi tűnődés után azonban hozzátette: – Mit jelent az, hogy megszelídíteni?

– Te nem vagy idevalósi – mondta a róka. – Mit keresel?

– Az embereket keresem – mondta a kis herceg. – Mit jelent az, hogy megszelídíteni?

– Az embereknek – mondta a róka – puskájuk van, és vadásznak. Mondhatom nagyon kellemetlen! Azonfölül tyúkokat is tenyésztenek. Ez minden érdekességük. Tyúkokat keresel?

– Nem – mondta a kis herceg. – Barátokat keresek. – Mit jelent az, hogy megszelídíteni?

– Olyasmi, amit nagyon is elfelejtettek – mondta a róka. – Azt jelenti: kapcsolatokat teremteni.

– Kapcsolatokat teremteni?

– Úgy bizony – mondta a róka. – Te pillanatnyilag nem vagy számomra más, mint egy ugyanolyan kisfiú, mint a többi száz-meg százezer. És szükségem sincs rád. Ahogy neked sincs énrám. Számodra én is csak ugyanolyan róka vagyok, mint a többi száz-meg százezer. De ha megszelídítesz, szükségünk lesz egymásra.

Egyetlen leszel számomra a világon. És én is egyetlen leszek a te számodra...

– Kezdem érteni – mondta a kis herceg. – Van egy virág... az, azt hiszem, megszelídített engem (...)

– Nekem bizony egyhangú az életem. Én tyúkokra vadászom, az emberek meg énrám vadásznak. Egyik tyúk olyan, mint a másik; és egyik ember is olyan, mint a másik. Így aztán meglehetősen unatkozom. De ha megszelídítesz, megfényesednék tőle az életem. Lépések nesztét hallanám, amely az összes többi lépés nesztétől különböznék. A többi lépés arra készlet, hogy a föld alá bújjak. A tiéd, mint valami muzsika, előcsalna a lyukamból. Aztán nézd csak! Látod ott azt a búzatáblát? (...) Nekem egy búzatábláról nem jut eszembe semmi. (...) De neked olyan szép aranyhajad van. Ha megszelídítesz, milyen nagyszerű lenne! Akkor az aranyos búzáról rád gondolnék. (...)

A róka elhallgatott, és sokáig nézte a kis herceget.

– Légy szíves szelídíts meg! – mondta.

– Kész örömet – mondta a kis herceg – de nem nagyon érek rá. Barátokat kell találnom, és annyi mindent meg kell ismernem!

– Az ember csak azt ismeri meg igazán, amit megszelídít – mondta a róka. – Az emberek nem érnek rá, hogy bármit is megismerjenek. Csupa kész holmit vásárolnak a kereskedőknél. De mivel barátkereskedők nem léteznek, az embereknek nincsenek is barátaik. Ha azt akarod, hogy barátod legyen, szelídíts meg engem!

– Jó, jó, de hogyan? – kérdezte a kis herceg.

– Sok-sok türelem kell hozzá – felelte a róka. – Először leülsz szép, tisztas távolba tőlem, úgy, ott a fűben. Én majd a szemem sarkából nézlek, te pedig nem szólsz semmit. A beszéd csak félreértések forrása. De minden áldott nap egy kicsit közelebb ülhetsz... ”

Kérdések

Mit jelent a róka szerint valakit megszelídíteni?

Mit jelent a rókának a kis herceg akkor, amikor találkoznak, és ha megszelídíti őt?

Hogyan értelmezed az alábbi mondatot? „De minden áldott nap egy kicsit közelebb ülhetsz!”

Ki az, akit te megszelídítettél?

P6 SZÓLÁSOK, KÖZMONDÁSOK

Nem mind barát, aki rád mosolyog.

Nem minden bokorban találsz jó barátot.

Nagy vizekben nagy halak, nagy barátság nagy harag.

A jó barát drágább az aranynál.

Madarat tolláról, embert barátjáról.

P7 HÁZ, FA, KUTYA

Típus: interaktív gyakorlat

Cél: A nem verbális kommunikáció gyakorlása; közös fantáziák megfigyelése és azonosítása; az empátia gyakorlása; a személyes befolyásolás tényezőinek megtapasztalása

Eszközök: A/4-es formátumú papírlap minden párnak, alátét a papírhoz, íróeszköz.

Feladat leírása: A csoport párokra oszlik. Ha a létszám páratlan, akkor az egyik csoporttagot megfigyelőnek kérjük fel. Minden pár két tagja egymással szembe fordított székre ül, térdük összeér, rajta elhelyezve a papírlap az alátéttel. A ceruzát mind a ketten megfogják. A csoportvezető arra kéri a résztvevőket, hogy mindenki hunyja le a szemét, és képzeljen el egy tetszés szerinti tájat, benne egy házzal, a ház mellett egy fával, mellette egy kutyával. Engedjék szabadon képzeletüket. Ezután a csoportvezető arra kéri a párokat, hogy szavak nélkül, teljes csendben rajzoljanak – a ceruzát együtt fogva – egy képet, amin van egy ház, egy fa és egy kutya. Amikor a kép elkészült, közösen adjanak címet az alkotásnak.

Mire figyeljünk: beszélgetés ne legyen a gyakorlat közben.

Megbeszélés: A képeket kifüggesztjük. A párok beszámolnak érzéseikről, elemzik a produktumot, és megbeszélik, hogy milyen tapasztalatokat szereztek a nem verbális kommunikációval, az empátiával és egymás befolyásolásával kapcsolatban.